

zdravi živali tudi garje. Ovi zajedenec živi v ovčji koži, zato ga tudi zakožnik imenujejo, in je tako droben, da ga je le z 200kratno povečavo mogoče videti. Ta zajedavec ima zelo trdno ali žilavo življenje. Njemu je mogoče cele tedne brez živeža pri življenju ostati, tako, da se nekakoršno ves posuši in se kakor mrtev zdi. Če ga pa z vodo pomočiš ali segreješ, brž se oživi in se potem dalje plodi.

Kakor so skušnje pokazale, ta molj celih 16 dni v takem mrtvilu prestatu more in se slednjič zopet oživi. Po takem od smrti vstajanju je živalica brž za plod. Samica iznese po 20—24 jajčic, ki se v kratkem času izvalé in mladi brž zopet novi zarod zarejajo. Iz tega je toraj vsakemu jasno, od kod da pride, da se ta bolezen tako silno hitro razširja od živali na žival. Nalezajo pa ovce garje vsakokrat po dotikanju z bolnimi živalimi, ali pa po hlevih, pašnikih itd. Brž, ko se je znani zajedavec, katerega bomo od zdaj garjavi molj imenovali, od okužene živali, bodi si na katerikoli način, na zdravo žival zatrosil, začne to žival po 8—16 dneh na raznih krajih života silno srbeti, tako, da se žival, kolikor le more, praska in ob raznovrstnih stvareh drga. Po životu vrh kože se ji naredijo male gumpice, ki se v kratkem s krastami prevlečejo, med katerimi volna od kože preč strli. Ker se živali vedno ob razne stvari drgajo, postane volna vsa skuštrana, se od kože loči in celo od runa odpade tako, da se po životu goli prostori pokažejo. Ker s teh prostorov vedno več volne odpada in v zgubo gre, se ti vedno bolj in bolj povečujejo, koža prihaja vedno debelejša, se razpoka, nagrbanči in postane celo krapljava. Srab v koži prihaja vedno bolj neznosljiv. Pozneje postane koža nekako naduta, bleđa, mokrotna, volna zgubi svitlo barvo, postane ščetinasta in izpada. Napravijo se mnoge in obilne kraste, na nekterih mestih pa globoko segajoči turi. Ovce te ture z zobmi grizejo, z nogami ob tla bijejo in tudi na bolene prostore na koži, če morejo z nogami do njih. Živali silno hujšajo, ob vse meso pridejo, prihajajo vedno bolj slabe in v kratkem času poginejo. Tudi pri ti bolezni se mora brž ko brž živinozdravnik poklicati, kakor pri vsaki okužljivi bolezni, ker to postava zapoveduje.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Opravičena nezadovoljnost pri Slovencih.) Kdo se ne spominja, s kakim veseljem smo vedno zvesti Slovani pozdravili nastop ministerstva Taaffe-jevega! Osebito mi Slovenci smo imeli uzrok, spremembo vlade z veseljem pozdraviti, kajti nadejali smo se, da se vendar spolnijo besede presvitlega cesarja: „mir hočem imeti mej svojimi narodi“, — da se odpravi psevdo-nemška liberalna metoda „hammer in ambos“, ter da bode Slovan poleg Nemca

nosil ista bremena, a ž njim vžival jednake pravice in da ne bode narod narodu hlapčeval. Toda grof Taaffejevo ministerstvo je uže čez dve leti na krmilu vlade. V tem ministerstvu sta dva ministra — Slovana, in kaj smo dosegli? Bogu bodi potoženo, in recimo — prav nič, barem mi Štirski Slovenci ne. Iz sodnijskih pisarn, kjer je tu pa tam le količkaj po slovenščini dišalo, izbacnila se je vsled znane naredbe najvišjega sodbenega dvora popolnoma, kajti spoznalo se je, da slovenski jezik pri nas ni deželski, dakle nij sposoben za naše „nemške“ pisarne. Kaj je toraj storiti nam Slovencem? Tirjajmo svoje narodne pravice brez nehenja! Vsak naj tirja od gosposk le slovenskih pisem, naj si bodi v sodnijske, politične, odvetniške ali beležniške pisarni. Pisec teh vrstic zapazil je, da naši občinski predstojniki le preradi z gosposko v nemščini dopisujejo, da vlagajo pri sodnijah in pri okrajnih glavarstvih v nemščini pisane vloge itd. In kaka je ta nemščina! da se Bogu usmili. Bi ne bilo bolje, da se piše po domače, da razumeta predstojnik in gosposka. Ako tu pa tam kakemu gospodu naščina nij po volji, odgovorimo: „Uradniki so zavoljo ljudstva tu, a neljudstvo zavoljo uradnikov.“ Vsaka vloga, katera se odpošlje v pisarno, naj bode slovenska, in prepričani bomo, da se naši „nemški“ gospodje tudi našega jezika navadijo. Naše geslo naj bode: kdor živi mej nami, naj živi z nami, t. j. naj govori in piše tisti jezik, katerega narod govori!

Iz Središča. (Modrinjakova svečanost.) Po raznih časopisih javilo se je, da se bo dne 25. t. m. vršila v našem trgu svečanost na slavo pokojnega Štefana Modrinjaka, slovenskega pesnika. Čitatelje „Slovenskega Gospodarja“ utegnolo bi zanimati, kdo je bil ta Modrinjak. Tukaj tedaj površno priobčimo, kolikor nam je bilo mogoče, o njem izvedeti: Št. Modrinjak rodil se je v Središči dne 23. decembra 1774. leta. Tri gimnazijalne razrede izdelal je v Varaždinu. Kje je gimnazijo izvršil, nismo mogli izvedeti, da se je bogoslovja izučil v Gradci, je gotovo. Od leta 1801 do 1804 kapelanoval je pri Velikej nedelji, od 1804. do meseca oktobra 1805. pa v Ormoži, in istega leta postal je župnik pri sv. Miklavžu, kder je služboval do 1. majnika 1814. leta. Potem prišel je za župnika k sv. Miklavžu v ljutomerskih Goricah, kder je do 8. oktobra 1827. l. od mrtvouda zadet, naglo umrl. Površni životopis in kratki pregled njegovih pesni, katere smo dobili do rok, prodajal se bo pri svečanosti po 10 kr.; zastonj se ne more deliti, ker ni pisatelj, ni založnik nista bogatina. Knjižico je pisatelj posvetil rojenemu Središčanu, na glasu rodoljuba g. Štefanu Kočevanju, doktorju vsega zdravilstva. Ob enem imamo javiti, da obed ne bo stal 1 gl. 50 kr., ampak 1 gl. 20 kr. Nadejamo se obile udeležitve!

B. Fl.

Iz Središča. (Šolski sklep.) Imeli smo 30. avgusta na naši trirazrednici končno očitno skušnjo, ktere se je razven predsednika in nekoliko udov krajnega našega šolskega sveta tudi lepo število drugega občinstva udeležilo. Navzoči bili so zelo iznenadeni, kajti slišali in videli so veliko več, kakor so sploh pričakovali. Odgovarjalo se je v vseh predmetih tako gladko in krepko, da je bilo veselje poslušati. Tudi v nemščini se je precej podučevalo, in videti je bilo, koliko so se učitelji, posebno pa ubogi šolarji trudili, da so vsaj tako daleč dognali. Sicer si pa usojamo dvomiti, da bi imel sedanjí slovenski učenec, ki bo po dovršenem tretjem razredu šolo za vselej zapustil, kedaj kot odraščén mož posebno korist n. pr. od nemške pobotnice, ki se mu sedaj s tolikim trudom in naporom vlija v glavo. Bojimo se namreč, da bo mu se ta ali ona sedaj na pamet naučena beseda s časom iz spomina zgubila in ker nemškega jezika ne bode v oblasti imel, si siromak sploh več pomagati ne bode mogel. Mogoče, da še o tej reči pri priložnosti kaj več spregovorimo. (Dobro. Ured.) O zvršetku skušnje v posameznih razredih je Središki župan g. Čulek otroke primeroma nagovoril in potem so se šolske nagrade delile. V obče bili smo z uspehom poduka prav zadovoljni. Osupnila so nas pa nemška vabila k tej skušnji od strani našega šolskega sveta. Dokler je tajnikoval nadučitelj g. Št. Kovačič in potem učitelj g. S. Štrenkl, se nam kaj takega ni lahko primerilo. Komu na ljubo pa se je neki sedaj od prejšnje hvale vredne navade odstopilo? Zlasti ker razven predsednika vsem udom tega odbora slovenščina bolj teče, kakor nemški jezik, kterege nekteri niti zmožni niso.

Iz Velike Nedelje. (Nemškutarsko uradovanje.) Kako naši župani uradujejo, blagovolite razvideti iz sledečega: „Z. 88. An die löbl. k. k. Bezirkshauptmannschaft, Gemeinde-Vorstand von Scharding geschiken disse Militär Pas für Franc Skuhala. Diesse Franc Skuhala ist nicht mehr in der Gemeinde Scharding, er ist jetzt in Zwaben Gemeinde Runđen und dahin verheurat und zuständig ist. Gemeindeamt Scharding am 18. August 1881. Kucharitsch G. V.“ Ali bi ne bilo bolje slovenski pisati? — Gospod glavar pl. Premenstein je predstojnikom javno izrekel, naj se poslužujejo slovenskega jezika, ker ga on tak dobro razume in spoštuje kot nemškega. Od gosp. predstojnika Kuhariča je pričakovali, da take neumnosti v slovenščini ne bode pisal.

Iz Št. Ilja pri Velenji. (Letina, toča, strela.) Človek obrača, Bog pa obrne! Mnogo smo si spomladi od letošnjega leta obetali, a le malo smo in bomo prejeli, kajti ezimina, ki sicer ni imela nobenih posebnih ujim za prestati, pleni izvanredno slabo; oves je nekoliko boljši, krompir pa, kolikor ga še miši pustijo, je večjidel gnjil. Vse pa bi se še posililo, ko bi nas ne bil Bog s „trdim dežom“ dne 17. in 28. julija, ter

22. avgusta, tako hudo obiskal. Najhujše zadete so Laze, za njimi Kauče in en del Ložnice; tukaj se težko najde „ajdovi cvet“, po vinogradih pa še to betvo grojzda, kar ga je silni toči ostalo, v enomer gnjuje in se suši. Češplji, koji so nam lepih novcev obetali, so deloma potolčeni, deloma pa razklani, da gnjujejo. Dne 9. t. m. ob 4. uri popoldne mislili smo že, da smo pa zopet dobili goste toče, kajti bliskalo in grmelo je, da je bilo groza in strah; strela zadene med Krulejevim in cerkvenim bliskovodom stoječo sušilnico Antona Pirnata, koja začne koj strahovito goreti; sreča za tamošnje tri posestnike je le bila, da je vlekel zahodnji veter, sicer bi vsa ljudska pomoč bila le malo izdala, kajti le 20 korakov od gorečega poslopja stalo je drugo s slamo krito, za tem tretje, četrto itd. poslopje Antona Ježovnika in Matije Voha p. d. Kruleja, koja dva posestnika sta si še itak le komaj od strahovitih požarov leta 1861 in 1869 opomogla.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Novi kranjski glavar je liberalcec grof Thurn. V soboto se snide kranjski zbor. Politična doslednost, občna želja Slovencev, korist in potrebe kranjske dežele zahtevajo razpust „Vestenekovega“ zbora. Razpuščen bo, ako slovenski poslanci izostajajo od sej. Mandate položiti bi pa ne pomagalo nič, ampak pouzročilo nepotrebnih sitnob zavoljo nadomestovalnih volitev! Ako pa slovenski poslanci vendar se udeležijo zborovanja, zastoj ngibamo, kaj dobrega da utegnemo doseči za narod? — Iz štajerskega deželnega zbora pobrisal je Jožef plem. Kaiserfeld Blagotinšek, 21 let je sedel v njem in veljal kot stober liberalnemu ustavaštvu. Po nasvetu slovenskega poslanca dr. Radaja bil je vladin predlog o predrugačenji uprave, okrajnih zastopov in domovinske postave izročen odseku ali odboru 9 mož. — Koroški zbor prične v soboto svoje delovanje. Slovenci imajo samo 1 poslanca v njem, to pa č. g. Andreja Einspielerja. — Tirolsko glavno mesto Innsbruk je 19. sept. zvečer silna toča poklestila; škoda na šipah in strehah je čezmerno velika. — Nemški kmetje v gornjej Avstriji so liberalni „Bauernverein“ grdo otrsli; za volitev državnega poslanca dne 26. sept. je izbranih 105 konservativnih volilnih mož in samo 20 liberalnih kričavev. „Tagespošta“ itd. solze „ronijo“. Tržaški poslanec dr. Bizjak, je položil poslanstvo. — Bivši minister grof Belkredi je imenovan za predsednika upravnemu sodišču. Liberalci se jezijo. — V gosposko zbornico bode poklicanih več konservativnih mož. — Naši ministri mudijo se v Budimpešti, kder bode pod predsedništvom cesarjevim veliko posvetovanje. — Dva oficirja, nemški stotnik Lendl in magjarski lajtnant Göczel, sta se prepirala. Lendl vpraša Göczelna: bi li on na Magjare streljati dal,